

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

انس با قرآن و تاثیر آن بر تعالی خانواده با توجه به آیات قرآن کریم

استاد راهنما:

خانم صدف کامران کسمائی

نویسندگان:

مرضیه عسگری

زهرا سررشته دار

معصومه مومن دوست

استان گیلان

مدرسه علمیه فاطمیه شهرستان صومعه سرا

چکیده:

مقاله حاضر در صدد بیان اهمیت انس حقیقی با قرآن در تعالی خانواده و یافتن راهکارهایی برای آن می‌باشد. نهاد خانواده به عنوان هسته شکل‌گیری اجتماع و مرکز تربیت انسان‌های متعالی دارای ارزش بسیاری است.

با توجه به اهمیت بسیار زیاد این موضوع، و کمک به این نهاد ارزنده در پژوهش زیر که به روش توصیفی-تحلیلی نگارش شده، به بررسی تاثیر انس حقیقی با آموزه‌های قرآن در سطوح مختلف و عملی سازی آموزه‌های آن در خانواده پرداخته شده است.

نتایج این بررسی ها نشان داد که قرائت قرآن کریم، استماع آیات و تدبر در مفاهیم آن کمک کننده ی حرکت به سمت تعالی در خانواده است؛ به علاوه در پژوهش حاضر راهکارهایی برای ایجاد انس و اُلفت در خانواده در این سطوح، ارائه شده است. در مرحله ی بعد به عملی سازی آموزه‌های قرآن برای تعالی خانواده ورود شده که خودسازی برای خانواده‌سازی و ... از مواردی است که در این پژوهش مورد بررسی قرار گرفته است.

کلید واژه ها: انس با قرآن-تعالی خانواده.

مقدمه:

جهان مدرن امروز با سرعت سیر و تحولی که دارد، موجب ایجاد پدیده‌های نوظهور و تغییر در سبک زندگی انسان می‌شود. افراد و به تبع آن خانواده‌ها و اجتماع تحت تاثیر این دگرگونی‌های به ظاهر فریبنده و مخرب هستند که موجب تغییر سبک زندگی سالم و ایجاد آشفتگی و فردگرایی شده است. حال در این شرایط راهکارهایی برای افراد وجود دارد، که با توجه به باورها و ارزش‌های زندگی آنها شکل می‌گیرد.

مسلماً خدایی که انسان را حکیمانه آفریده به خوبی راهکار نجات او از دغدغه‌های زندگی را می‌داند و از طریق انبیاء و کتاب‌های الهی و اولیای خود راهکارهای زندگی متعالی را به او نشان می‌دهد.

یکی از بهترین راه‌ها برای رسیدن به زندگی متعالی استفاده از آیات زیبا و حکیمانه قرآن است که همچون چراغی روشنگر راه انسان است و انسان را برای رسیدن به سعادت در دنیا و آخرت راهنمایی می‌نماید.

تعالی که به معنای برتری پیدا کردن و ترقی یافتن می‌باشد همواره مورد توجه بشریت بوده است و موجب شده انسان همواره در پی تلاش برای یافتن زندگی کامل و سرشار از موفقیت و خوشبختی و در طول عمر خود برای دستیابی به آن بسیار بکوشد.

خداوند حکیم راه هدایت و سعادت و خوشبختی را توسط کتاب هدایت و انبیاء و ائمه اطهار علیهم السلام به ما نشان داده است. در این پژوهش تلاش کرده‌ایم راهکارهای رسیدن به خانواده متعالی را از طریق هدایت‌هایی که توسط قرآن کریم انجام می‌شود بیان نماییم. اینکه چگونه می‌توان از طریق قرائت و تدبر در قرآن آرامش بیابیم و آیا می‌توانیم آموزه‌های قرآن کریم را سرلوحه زندگی خانواده خود قرار داده و به خانواده ای متعالی و الهی تبدیل شویم؟

۱. تاثیر انس با قرآن از طریق قرائت و استماع و توجه به مفاهیم در تعالی خانواده چه میزان است؟

۲. تدبر در آیات قرآن کریم چگونه و تا چه اندازه در تعالی خانواده موثر است؟

۳. به کارگیری عملی آموزه‌های قرآن در زندگی، تا چه حد تعالی بخش خانواده می‌باشد؟

انس با قرآن از طریق قرائت و استماع و توجه به مفاهیم، تعالی بخش خانواده است.

مأنوس بودن با قرآن از طریق تدبر در آیات آن، تاثیر بسزایی در تعالی خانواده دارد.

به کارگیری و عمل به آموزه های قرآن، بهترین راه برای پیشرفت خانواده می باشد و تاثیر زیادی در ایجاد یک خانواده متعالی دارد.

عمل به آموزه های اخلاقی قرآن کریم کمک کتته ی شکل گیری روابط متعالی در خانواده است.

رزق حلال و طیب به منزله ی سوخت پاک برای حرکت یک خانواده به سوی تعالی عمل می کند.

مطالعه و بررسی خانواده ها و شخصیت های ذکر شده در قرآن کریم هدایت بخش خانواده است.

خانواده یکی از مهمترین ارکان موجود در دین مبین اسلام است. ارائه ی الگوهای ناب خانوادگی همچون خاندان عصمت و طهارت علیهم السلام، حضرت زهرا سلام الله علیها و همسر گرامیشان علی ابن ابی طالب علیه السلام و فرزندان گرامیشان در اسلام، و ارزش گذاری بالا بر این خانواده ها به سبب رشد و تعالی اعضای آن ها، و بیان نحوه ی ارتباط اعضای آن با یکدیگر و دیگر افراد در جامعه و ارتباط با خداوند متعال، همه و همه نشان دهنده ی اهمیت این نهاد مهم و اساسی در دین اسلام است.

با توجه به شرایط عصر حاضر و مخاطراتی که برای خانواده و اعضای آن وجود دارد نیاز به رسیدن به یک خانواده متعالی که به دور از آسیب های دنیای امروز بتواند رشد کند و به بالندگی و هدف متعالی خود برسد، بسیار احساس می شود.

این پژوهش با استناد به آیات قرآن در انس با قرآن تا حدودی اهمیت این مطلب را بیان نموده و راهکارهایی جهت دستیابی به خانواده متعالی ارائه می نماید.

با توجه به تلاش های واضح شیاطین جنی و انسی برای نابود ساختن ساختار مهم خانواده، ضرورت پرداختن به راهکارهایی برای نجات این نهاد مهم، حساس و تاثیرگذار احساس می شود. لذا لازم است برای تعالی این نهاد با ارزش، راهکارهایی کارگشا را که از طریق خداوند حکیم در قرآن برای سعادت جامعه بشریت به ما رسیده است، ارائه دهیم؛ تا تربیت کننده بشر متعالی، که محصول خانواده ای متعالی است، باشد.

با توجه به بررسی های به عمل آمده در زمینه انس با قرآن تاثیر آن در زندگی و تعالی آن، کتاب ها مقالات با ارزشی نگارش شد است. برای مثال کتاب خانواده در قرآن نوشته آیه الله احمد بهشتی به

ارائه ی بسیاری از نکاتی که پیرامون مسائل خانوادگی در قرآن بیان شده پرداخته است یا کتاب اخلاق در قرآن که جمع آوری درس های استاد محمدتقی مصباح یزدی رحمه الله علیه توسط آقای محمدحسین اسکندری می باشد به بیان بسیاری از روابط انسانی و اخلاقی در قرآن پرداخته که مسائل خانواده ی قرآنی نیز در آن مشاهده می شود یا در مقاله جایگاه انس با قرآن کریم در زندگی به سبک اسلامی نوشته مرتضی صادقی، تاثیر انس با قرآن در زندگی فردی و اجتماعی بررسی شده است و در مقاله مصادیق خانواده متعالی در سبک زندگی اسلامی از منظر قرآن کریم نوشته احد دلاوری، مصادیقی از خانواده های متعالی مورد بررسی قرار گرفته است.

با مطالعه و بررسی اجمالی این کتاب ها و مقالات به این نتیجه رسیدیم که با وجود تحقیق پیرامون انس با قرآن کریم و تاثیر آن بر زندگی انسان ها، اما تاثیر انس و عمل به آموزه های این کتاب بزرگ در تعالی خانواده به صورت دقیق و همه جانبه بررسی نشده است و تقریباً هر کدام به بخشی از آن پرداخته اند بنابراین برآن شدیم که به بررسی و در کنار هم قراردادن نکاتی که توجه کمی به آنها صورت گرفته بپردازیم، و در موارد مورد نیاز راه کاهای مناسب را ارائه دهیم.

۱. یکی از هدف های این تحقیق تشویق به انس حقیقی با آیات قرآن و بررسی تاثیرات آن بر زندگی خانوادگی می باشد.

۲. از هدف های مهم دیگر این تحقیق ارائه راهکارهایی برای رسیدن به یک خانواده متعالی از طریق بهره بردن از آیات قرآن کریم می باشد.

۳. هدف دیگر این تحقیق ارائه راهکارهایی جزئی برای ایجاد انس حقیقی و عملی با قرآن است.

در این تحقیق از روش کتابخانه ای استفاده شده است. ابزار مورد استفاده جهت جمع آوری اطلاعات در روش کتابخانه ای، اسناد چاپی ای که در کتاب ها، دایره المعارف ها، فرهنگستان ها، مجلات، روزنامه ها، هفته نامه ها، ماهنامه ها، سالنامه ها، مصاحبه های چاپ شده، پژوهش نامه ها، کتاب های همایش های علمی، متون چاپی نمایش داده شده، بانک های اطلاعاتی و اینترنت و هر منبعی که به صورت چاپی قابل شناسایی باشد می باشد. محقق با استفاده از ابزار فیش برداری از منابع مورد استفاده خود، مطالب مورد نیاز و مرتبط با موضوع تحقیق را استخراج کرده، با ذکر کامل اطلاعات منبع استفاده شده، آنها را دسته بندی و در نهایت در بخش های مورد نیاز مقاله ثبت می نماید.

حال اگر قرآن از تغذیه سخن میگوید، جنبه هدایتی دارد، مثلاً تأکید میکند که اینها رزق خداست، خدا را باید بر این نعمتها شکر کرد، نباید در خوردن و آشامیدن اسراف کرد و سخنانی از این قبیل. در عین حال جای انکار نیست که قرآن به صورت التزامی مطالبی درباره تغذیه بیان داشته است که به همین علم تغذیه که علمی بشری است، مربوط میشود.

رسالت قرآن تبیین علوم بشری نیست. گذشت زمان خیلی از مجهولات را برای انسان معلوم کرده و این انسان باهوش توانسته در طول تاریخ، تجارب فراوانی کسب کند. پیشرفت علم و فناوری در عرصه های مختلف صنعت، پزشکی، ارتباطات و اطلاعات و ... همه و همه از هوش و ذکاوت این موجود دوبا حکایت میکند. (ساجدی، نعمتی، ۱۳۹۹، شماره ۶)

۳. هم افزایی و ارتباط با جمع های مومنانه

در آیات زیادی از قرآن کریم از برقراری ارتباط و چگونگی ارتباط مومنان با یکدیگر و با کافران نکات قابل توجهی بیان شده است. همچنین نکات دیگری که در رفت و آمدهای خانوادگی می توان مدنظر قرار داد، تعامل با خویشاوندان، همسایگان، دوستان و.. است.

در قرآن و روایات تأکید بسیاری بر صله رحم شده است. خداوند متعال می فرماید: "وَالَّذِينَ يَنْقُضُونَ عَهْدَ اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مِيثَاقِهِ وَيَقْطَعُونَ مَا أَمَرَ اللَّهُ بِهِ أَنْ يُوصَلَ وَيُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ أُولَئِكَ لَهُمُ اللَّعْنَةُ وَلَهُمْ سُوءُ الدَّارِ؛ اما آنها که تعهد دین داری را می شکنند؛ تعهدی که به حکم عقل و وحی داده اند. همچنین، رابطه هایی را قطع می کنند که خدا دستور داده برقرار باشد و در جامعه به خراب کاری مشغول اند، لعنت خدا و عاقبت به شری در انتظارشان است!" (الرعد، ۱۳، ۲۵) که در همین راستا نکاتی برای برقراری ارتباطی بهتر و الهی تر توصیه شده است:

۱. رعایت حق همسایگی در تعامل با همسایگان
۲. عیب جوئی نکردن از دیگران با توجه به آیه ویل لكل همزه المزه
۳. داشتن معاشرتی نیکو و بزرگووارانه از تدبر در آیه و قولوا للناس حسنا
۴. حسد نورزیدن
۵. عدم استراق سمع
۶. چشم پوشی از خطا (صادقی، ۱۳۹۵)

این نکات همه و همه از نکاتی قرآنی هستند که توجه به آنها می‌تواند در برقراری ارتباط نیکو و حسنه خانواده با خویشان و همسایگان و دوستان مورد استفاده قرار گیرد. این روابط به ظاهر مادی در معنویت و تربیت اعضای خانواده و تربیت متعالی آن‌ها مؤثر است. از جمله نکاتی که در ارتباط با کافران بیان شده است حرمت برقراری رابطه مومنان با کافران، دوست نگرفتن کافران به جای مومنان، دوست نگرفتن خویشان کافر و... آورده شده و سرانجام این دوستی‌های ناروا بیان شده است.

از طرف دیگر می‌بینیم که در آیات قرآن، نحوه ارتباط مومنان با یکدیگر را ذکر می‌کند و به نکاتی از جمله وفای به عهد، تواضع و فروتنی تا صدا زدن به القاب خوب و ... بیان می‌شود.

این روش تعامل مومنان با کافران و یکدیگر چه در خانواده و چه در تعامل خانواده با خانواده‌های دیگر نیز می‌تواند تسری یابد پس در نتیجه یک خانواده برای اینکه بتواند رابطه‌ای اجتماعی و مرزی رضای خدا و تعالی بخش خانواده خود پیدا کند می‌بایست از نکاتی که در قرآن پیرامون دوستی‌های مومنان در ارتباط با دیگران بیان شده است، استفاده کافی نماید.

البته علاوه بر نکات قابل توجه پیرامون رزق حلال و خوراکی‌های قرآنی و ارتباطات خانوادگی مسائلی مانند پوشش افراد، مرکب و مسکن خانواده، شغل و محل کسب خانواده و... نیز از مباحثی هستند که قابل طرح و بحث در اثرگذاری آموزه‌های قرآن و انس عملی با آن در تعالی خانواده هستند که در این مجال نمی‌گنجد.

نتیجه گیری

اُنس با قرآن برای رسیدن به نتیجه ی بهتر و متعالی در زندگی مراتبی دارد، که از قرائت و استماع آن آغاز شده، نیاز به درک مفاهیم و تدبر در آیات قرآن دارد تا در نتیجه به پیاده سازی تمام آن آموزه های معنوی و مادی در زندگی خانوادگی برسد. بنابراین خانواده ی متعالی خانواده ایست که با نگرش توحیدی بنا شده باشد و با اصل قرار دادن خداوند و رنگ الهی گرفتن به خانواده ای اهل در مقابل خانواده غیر الهی و ناهل تبدیل شود.

نکته حائز اهمیت این است که شاه کلید بهره جستن از مضامین معنوی کتاب هدایت، استفاده از روایات و احادیث ائمه معصومین علیهم السلام می باشد، که روشن گر درست مفاهیم قرآن کریم و هدایت گر به سمت راه مستقیم و لقاء الی الله هستند.

اولیاء و بزرگان دین نیز در این مهم کمک کننده و تکمیل کننده فقدان این ذوات مقدسه علیهم السلام هستند تا انسان بتواند راه تعالی خود و خانواده ی خود را به بهترین نحو بیابد. باشد که در این مسیر قدم بگذاریم و از خداوند متعال و کتاب هدایت و سخنان ائمه اطهار علیهم السلام و بزرگان دین جهت نیل به خانواده متعالی و از پس آن جامعه متعالی بهره مند گردیم.

فهرست منابع

۱. قرآن کریم
۲. طبرسی، ابوعلی فضل ابن الحسن، ۱۳۸۰، **تفسیر مجمع البیان**، جلد اول، تهران، سازمان چاپ و نشر و انتشارات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، چاپ اول.
۳. معلوف، لويس، ۱۳۷۳، **المنجد فی اللغة العربيه**، بیروت لبنان، دارالمشرق بیروت.
۴. مرکز مدیریت حوزه های علمیه خواهران، گروه علمی قرآن، ۱۴۰۳، **آموزش جامع قرآن کریم**، جلد پنجم، قم، مرکز نشر هاجر، چاپ پنجم
۵. دهخدا، علی اکبر، ۱۳۷۷، **لغت نامه دهخدا**، جلد پنجم، تهران، موسسه انتشارات و چاپ دانشگاه تهران، چاپ دوم.
۶. دشتی، سید مصطفی، ۱۳۹۲، **دایره المعارف جامع اسلامی معارف و معاریف**، جلد سوم، تهران، انتشارات سپیدموی اندیشه، چاپ پنجم.
۷. انوری، حسن، ۱۳۸۶، **فرهنگ بزرگ سخن**، جلد، تهران، انتشارات سخن، چاپ پنجم.
۸. بهشتی، احمد، ۱۳۹۶، **خانواده در قرآن**، قم، مرکز چاپ و نشر دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، چاپ چهاردهم.
۹. خامنه ای، سید علی، **سخنرانی در محفل اُنس با قرآن کریم**، حسینیه امام خمینی رحمه الله علیه، ۱۴۰۲/۱۲/۲۲
۱۰. شعبه حرانی، علی، ۱۳۶۳، **تحف العقول عن آلرسول**، نجف، چاپ نجف اشرف.
۱۱. علی اکبری، راضیه، ۱۳۹۴، **سبک زندگی قرآنی**، قم، مرکز نشر هاجر، چاپ اول.
۱۲. انصاریان، حسین، ۱۳۸۰، **نظام خانواده در اسلام**، قم، ام ابیها، چاپ شانزدهم.
۱۳. نقی پور فر، ولی الله، ۱۳۷۸، **پژوهشی پیرامون تدبیر در قرآن کریم**، قم، انتشارات اسوه، سوم.
۱۴. اسکندری، محمدحسین، ۱۳۸۰، **درس هایی از قرآن**. سلسله درس های استاد محمدتقی مصباح یزدی، جلد دوم، قم، انتشارات موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی رحمه الله علیه، چاپ سوم.

۱۵. صادقی، مرتضی، ۱۳۹۵، پایان نامه جایگاه انس با قرآن کریم در زندگی به سبک اسلامی، تهران، دانشکده الهیات، پیام نور.
۱۶. داوری، احد، ۱۳۹۲، بررسی مصادیق خانواده متعالی در سبک زندگی اسلامی از منظر قرآن کریم، هفتمین همایش بین المللی پژوهش های قرآنی.
۱۷. امین الدوله فاطمه، حاجی عبدالباقی مریم، میرخوانی عزت السادات، متینی صدر محمدرضا، ۱۴۰۲، نقش خودکنترلی تقوا در پیشگیری از آسیب های خانواده با توجه به آیات ان خفتم، شماره ۱، فصلنامه علمی پژوهشی سبک زندگی اسلامی با محوریت سلامت.
۱۸. ساجدی اکبر، نعمتی جواد، ۱۳۹۹، بررسی اهداف آیات ناظر به تغذیه با نگاهی به الگوی غذایی حلال طیب، شماره ۶.